

Gaziantep Ticaret Odasının (GTO) hazırladığı "**İpekyolu'nun Ustaları**" projesiyle Çin'den başlayarak Anadolu üzerinden Avrupa'ya kadar uzanan İpekyolu üzerinde yer alan Gaziantep, Adıyaman ve Kilis'teki el sanatları tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması hedefleniyor. GTO Genel Sekreter Yardımcısı

Figen Çeliktürk

, AA muhabirine yaptığı açıklamada, turizm, kültür ve sanatın GTO'nun en önemli faaliyetleri arasında bulunduğunu, bu konudaki çalışmaların son yıllarda hızla arttığını söyledi.

İpekyolu Kalkınma Ajansı'nın geçen yıl açtığı program kapsamında İpekyolu'nun Ustaları Projesi hazırladıklarını ve kabul gören proje çerçevesinde çalışmalarına başladıklarını belirten Çeliktürk, şöyle konuştu: "Bu proje kapsamında Gaziantep, Adıyaman ve Kilis var. Bu iller, İpekyolu üzerinde bulunuyor. Projemizin ismini de buradan aldık. Projeyle, illerimizde geçmiş yıllardan bu yana devam eden, bazıları da yok olmaya yüz tutmuş el sanatlarını tanıtmayı amaçlıyoruz. El sanatları ne kadar tanıtılırsa ne kadar çok insana ulaşırsa bu ürünlere talep o kadar artacak. Böylelikle el sanatlarıyla uğraşan kişi sayısı artacak. Bu da turizm sektörüne katkı sağlayacak. Öncelikli hedefimiz, bu el sanatlarını korumak, gelecek kuşaklara aktarmak ve onların yok olmasına engellemek. Bu el sanatlarının devam etmesi, talep görmesi ve modernize edilerek yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmesi lazım. Tanıtımını hedeflediğimiz el sanatları, bakırcılık, kuyumculuk, gümüş işlemeciliği, sedef kakmacılık, yemenicilik, Antep işi, Kilis nakışı, yorgancılık, kutnuculuk ve halı dokumacılığı."

Çeliktürk, el sanatlarının tanıtımı için yedişer dakikalık filmler hazırladıklarını, tanıtım filmlerinde el sanatlarının tarihsel süreci, bugünkü üretimi ve bugün el sanatlarıyla uğraşan kişilerin yer alacağını ifade etti. Tanıtım filmlerinin Türkçe ve İngilizce olacağını, ayrıca el sanatlarının tanıtımı için web sitesi oluşturacaklarını bildiren Çeliktürk, "Yani yurt içinden ya da yurt dışından herhangi bir siteye girdiği zaman el sanatları hakkında bilgi alabilecek, el sanatlarına ilişkin görsellere ulaşacak. Ayrıca el sanatlarını yürüten kişilere yönelik de faaliyetler planlıyoruz. 200 bin TL bütçeli projeye el sanatlarının tanıtımının yanı sıra el sanatlarıyla uğraşan kişilere eğitim ve ürünlerinin tasarımı konusunda destek sunacağız. Tanıtım filmlerinin yanı sıra kitapçıklar da

hazırlayacağız" diye konuştu.

Projede, Gaziantep Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği, Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası ile Kilis Ticaret ve Sanayi Odası ile birlikte çalıştıklarını belirten Çeliktürk, organize edecekleri sergi standının, projenin yürütüldüğü 3 ilde ve Türkiye'nin çeşitli illerinde bu el sanatlarını tanıtacağını bildirdi. **EL SANATLARI** Yılsonuna kadar tamamlanması planlanan İpekyolu'nun Ustaları Projesi kapsamında tanıtımı yapılacak el sanatları şöyle:

"Bakır ve bakır işlemeciliğinin tarihi insanlık tarihi kadar eskiye dayanıyor. Antep bakır işlemesinin özelliği, tek parça olarak imal edilmesi, lehim ya da benzeri bir yolla birleştirme yapılmamasıdır. Günümüzde en çok kullanılan maden işleme olan bakır, kalaylanarak ev, mutfak ve süs eşyası olarak yaygın şekilde kullanılıyor. Altın, bilinen yazılı kayıtlara göre, MÖ 3200 yıllarında Mısır darphanelerinde para olarak basılmıştır. Anadolu ve Gaziantep yöresinde ise MÖ 3. yüzyılda Romalılar döneminde altına rastlanıyor. Daha önce Orta Asya'da yaşayan İskit Türkleri'nin de altıncılıkla uğraştığı biliniyor. Gaziantepli kuyumcular, halka, renkli taşlı, yakut, zümrüt, firuze ve benzeri renkli taşlı yüzük, çöp, telkari, yılanlı, burmalı, çakma ve benzeri bilezik, kemer ve daha birçok çeşit altın takı imalatı yapıyorlar. Gaziantep, tarihi İpekyolu üzerinde olması nedeniyle birçok ticaret yolu Gaziantep'te yumaklaşmıştır. Bu durum kentin ekonomisini o günlerde olduğu gibi bugün de canlı tutuyor. Bu canlılıkta gümüşün önemli bir yeri var. Çünkü gümüş insanların takı (süs eşyası) olarak eskiden beri kullandığı kıymetli bir madendir. Yöremizde antik şehir özelliği taşıyan Karkamış, Dülük, Belkıs antik kentleri ve höyüklerden çıkartılan gümüşler, gümüş işçiliğinin ve kullanımının ilimizde ve yöremizde eskiden beri çok yaygın olduğunu göstermektedir. Bazı deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan ve sedefçilikte kullanılan sert, beyaz ve gökkuşağı pırıltılı, fosforik özelliği olan maddeye sedef, bu maddeyi işleyen kişiye de sedefkâr denilir.

Asırlardan beri bilinen sedef, zamanının tekniği ve milletlerin sanat anlayışına göre şekil almıştır. 15. yüzyıldan sonra Osmanlılar döneminde Türk-İslam sanatının etkisine giren sedef, geometrik desenlerin bitmek tükenmek bilmeyen dizilişleri ile gelişimini sürdürmüştür. Türkiye'de sadece Gaziantep'te yaygın bir şekilde sedef işlemeciliği yapılıyor ve üretilen sedef işlemler turistik bölgelere ve yurt dışına ihraç ediliyor. Yemeni, üstü kırmızı ya da siyah deriden, tabanı köseleden dikilen topuksuz ve çok sağlıklı bir ayakkabıdır. Yemeni yurdumuzun diğer yörelerinde yazmaya verilen ad olmasına karşılık yöremizde ayağa giyilen bir çeşit ayakkabıya verilen addır. Gaziantep'te yemeniciliğe "köşgercilik" yemeni dikenlere "köşger", yemeni ustalarına da "Köşger ustası" deniliyor. Yemeni ilk defa Yemen'de Yemen-i Ekber adlı bir kişi tarafından icat edilmiştir. Yemeni esas olarak gön ve yüz olmak üzere iki kısımdan oluşur. Çok sağlıklı bir ayakkabı olan yemeni, ayak kokusu yapmaz, teri dışarıya verir, insan vücudundaki elektriği toprağa verir ve vücudu rahatlatır. Antep işi, beyaz kumaş üzerine iplik sayılarak ve çekilerek yapılır. Çekilmiş ipliklerin beyaz, sarı, krem rengi ipliklerle sarılması ve örülmesi ile ajurlar tamamlanır.

Antep işlerinin hangi yıllarda başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte 1850'lerde ilk olarak Gaziantep'in köylerinde erkeklerin başlarına giydikleri terliklerin motiflerinin, şehirde daha ince kumaşlara işlendiği biliniyor. Antep yöresinde ev kadınları tarafından yapıldığı için bu adla adlandırılmıştır. Bazı söylentilere göre de Gaziantep'te yaşayan azınlıklar tarafından yapılmış ve Avrupa piyasalarına sürülmüştür. Bugün Gaziantep halkı tarafından yaygın olarak yapılan

işlemelerin eski Türk işlemleri karakterini taşıması, bu işlemin Gaziantep'in yerli halkı tarafından yapıldığını göstermektedir. Günümüzde işleme tekniği bozulmadan sim, renkli iplikler ve yardımcı nakış iğneleri kullanılarak çok güzel işlemler yapılmaktadır.

Kutnu kumaşı dokumacılığı, Anadolu'da ve Gaziantep'te çok eskiden beri yapıla gelen ve yörede bir zamanlar çok önemli bir geçim kaynağı olmuş ve olmaya da devam eden bir el sanatıdır. Ancak kutnu kumaşının tekstilde ayrı bir yeri var. Tarihi bir değeri olan kutnu bezi dokumacılığı, Türkiye'de yalnızca Gaziantep'te tamamen el tezgahlarında, değişik şekillerde dokunan ipekli bir dokuma türüdür. Şimdilerde kutnu kumaşı, yöresel bir kıyafet olarak kullanıldığı gibi, dekoratif amaçlı, çeşitli aksesuar, turistik giysi, çanta, terlik, perdelik kumaş ve folklor kıyafeti olarak da kullanılmaktadır.

Saten kumaş üzerine iğneyle işlenerek biçimlenen "Kilis Yorganı" Kilis ile özdeşleşmiş bir el emeği ürünüdür. Yüzü parlak kumaş (saten), altı (astar) patiska olan yorganda astarlık bezin önemi, "astarı yüzünden pahalı" sözüyle belirtilmiştir. Kilis yorganında motifler ya göbekte (yorganın ortasında) yoğunlaşır ya da yorganın tüm yüzüne yayılır. Yorganın tüm yüzünde tavus kuşu, hurma yaprağı, hurma dalı, papatya, simetrik papatya, lale, lale desenli vazolu, kalpli lale, bahar dalı, stilize edilmiş yaprak, menekşe, güneş, kafes, karmaşık kafes, kafesli hurma dalı, girift,arabesk, su yolu, rüzgar gülü, simetrik, asimetric, fiyonklu, helezonik ve çeşitli geometrik biçimlerden oluşan motiflere yer verilir.

Geçmişte gergef üzerine nakış işlenen kumaş gerilen dört köşe çerçeve bugün 'kasnak' yardımıyla işlenen Kilis el işi nakışları, günümüzde makine nakışları da eklenmiştir. Nakış işlenecek kumaşın önce lifleri dokuma ipleri çekilir. Patiska, poplin, terilen, saten ve ipekli kumaşlar üzerine "Türk işi, tül işi, beyaz iş, çin iğnesi, kesme" gibi yöntem ve teknikler uygulanır. Halı dokumacılığı ise Gaziantep, Adıyaman ve Kilis'te yapılan bir el sanatıdır. Hammaddesi kentlere göre farklılaşan halılar, genellikle el tezgahlarında dokunuyor."